

AZ ISTENI-FÉLELEMNEK GAZDAG JUTALMÁT, IDVE-
ZITÓ ÉDES JÉSUSSÁNAK ÉRDEME ÁLTAL MEG-NYERT
I S T E N T - F É L Ő E M B E R .
NÉHAI MÉLTÓSÁGOS GROF B E T H L E N I

B E T H L E N I M R E U R ,

A' KIRÁLYI GUBERNIUMNAK BELSŐ TITOK - TANÁTSOSSA,
ERDÉLYI RÉFORMÁTA EKKLÉSIÁKNAK ÉS OSKOLÁK-
NAK EGYIK FŐ - KURÁTORA 's a' t.

K I - I S

E' FÖLDI ÉLETÉT ISTENI FÉLELEMBEN FOLYTATVÁN 'S VÉ-
GEZVÉN A' MOST FOLYO MDCCLXV. ESZTENDŐBEN, BŐJT-
ELŐ HAVÁNAK 4. NAPJÁN, MAGA ÉLETÉNEK PEDIG LXVII.
ESZTENDEJÉBEN; (SZÜLETVÉN Ő MDCXCVIII. SZ. MIHÁLY
HAVÁNAK 19. NAPJÁN: MOST A' KEGYESSÉG-
NEK DRÁGA HASZNAIVAL
FLEGELTETIK AZ ÉGBEN.

ENNEK VALÓSÁGÁT IGYEKEZTE MEG-MUTOGATNI, ISTEN'
BESZÉDÉN ÉPÜLT SZENT TANITÁSSAL,

Mellyet.

Ez áldott emlékezetű Néhai Méltóságos Gróff Urnak meg-hidegedett, sőt
forvadásban lévő Tetemei felett, midőn Azok, a' Tőlle idejekoránt
Alsó-Rákosi Földi-Örökségében készített Sír-Bóltha. be-vitettek volna
MDCCLXV. ben Sz. Iván Havának 16. Napján: ugyan Alsó-
Rákoson, külömb-külömb-féle Rendekből 's Személyekből
álló szép Gyülekezet előtt el. mondott

M Á L N Á S I L Á S Z L O .

Jésus Kristus méltatlan Szolgája.

07610 S Z E B E N B E N .

Nyomt. Sárdi Sámuel által MDCCLXVII. dik Esztendőben.

Canones veræ Pietatis :

A valóságos Kegyetségnek Réguldi.

I.

Omnia prospera eveniunt Deum colentibus: adversa spernentibus. *Az az:*

*Az Istent-félőknek minden jók adatnak,
Istentelenektől azok meg-vonatnak.*

II.

Impietate qui est imbutus, quietus nunquam esse potest: Pius etiam inter
streptus quiescit. *Az az:*

*Nyugalma nints sóba bitlenül élőnek,
Rettegése sintsen az Istent-félőnek:
Mert bár ne büntessék, Amaz még-is tsak fél;
Ez pedig Istennel nagy tsendességben él.*

III.

Pius animus Dei Tabernaculum est: Impius, locus desertus. *Az az:*

*A' Kegyes Szív Templom, 's ott lakik Istenség,
Gonosz Szív, pusta belly 's tsupa kietlenség.*

S Z E N T L E T Z K E.

'Sólt. XXV. § 12. 13. *Kitsoda az ember, ki féli az Urat? azt tanítja az útra, a' mellyet válasszon magának. Annak Lelke a' jóban bál, és annak Magzata örökségül bírja a' földet.*

ELŐL-ÍÁRO BESZÉD.

Kitsoda látott olly el-vetemedett gonosz embert, ki az Istent-félőben több jót nem ítelt volna lenni, mint a' Hitetlenben? tudni-való ugyan, hogy e' világnak kényes magzati előtt, tsúf és neveltség légyen az Istent-félő ember; de ez-is igaz, hogy az olyanok magok, kik a' Kegyeséget másokban tsúfolják 's nevetik, ugyantsak még-is többre betsüllik az Istent-félőt az Istentelennél.

Tégyük-fel most tsak példának okáért (1) Valami bizonyos helyyen, Tolvajoknak serege fészkelődött-meg, kiknek életek módja a' ragadozás; gondoljuk e' mellé azt, mintha mi-magunk-is azon Tolvajoknak társaságokban élénk. Már ezen fel-tétel szzerint kérdem: vallyon nem ezt kívánnóké, hogy azon tolvaj társaink femmiben minket meg ne károsítsanak? de sőt kívánnók, hogy ők mindenekben az Igazságnak törvénye szzerint bányanak velünk. Mellyből ki tetízik, hogy a' Kegyeséget a' hitetlenségnél fokkal elébb betsüllenek.

Tégyünk-fel (2) egyéb példát, tsak fzemélyes gonofz embert, tudni-illik: ki Istennek és embereknek Törvényeiket lábaival tapodja, ki minden *Bonumait* erőfzakkal, tsalárd úton módon gyűjti, ki az idvességet világi ditsóségért kéz el-adni, kéz a' közönséges-társaságot meg-tsalni, jó barátit meg-ölni, kereskedő-kalmár társait meghevíteni 's a' t. Vallyon nem úgy vagyóné, hogy ha *interessation*-ban, úgymint pénzünkben 's egyéb jófzágunkban forogna a' dolog; vallyon mondom, nem inkább válaftzanók é valamelly Istent-félővel fövetkezni, barátságot kötni, kereskedést űzni, mint az olyan Istentelennel, a' minémüt le-írek? úgy itél kétségkívül mindenitek, hogy inkább. Nem tsak efféle, elmében fel-tehető példákkal, Hanem (3) meg-lelt példával-is lehet azt mutatni, hogy az igaz Isteni-félelmen kívül élők előtt-is, nagyobb betsben vagyón a' Kegyefség, mint a' Hitetlenség: *Constantinus Chlorus* pogány *Imperator*, ezt a' parantsolatot adja-ki egykor: *Valamenyi Kereszttyének Udvarában 's táborában vagynak, ha a' Kereszttyénséget el nem hagyják, vißzá térvén a' pogányságra, mind azokat Udvarából 's táborából ki-űzi, Hlvataljokból ki-bányja. E' kemény Edictum* fokakat meg-tántorita; de elegen találtattak olyak-is, kik a' parantsolattal nem gondolván, a' Kereszttyén Vallásban álhatatoson meg-maradtak. Mi lesz ebből? maga eleiben hívatván az *Imperator* mind a' két rendbélieket, így szól elsőben-is az Álhatatlanokhoz: *Mennyetek-ki ti hitetlenek Udvaromból, mert mi módon lennétek hozzáim hlvék, ha a' ti Istenteket meg-tagadtátok?* Az után az Álhatatosoknak ezt mondja: *Ti pedig, nem gondolván fenyegetésemmel, meg-dllottatok Istenhez-való hüségtekben, léstek ez után Tanítósim, Test-örzöim.* Láthatni ebből, hogy a' pogány-is elébb betsüllötte a' Kegyefséget a' Hitetlenség-nél. Mind ezeknél-is pedig (4) nagyobb példát említek ide, t. i. magát az Istent, ki tisztá Szent természeté fzerint gyűlöl minden hitetlenséget, azt keményen meg-büntetvén 'Sólt. V. 5. - 7. Ellenben úgy fzereti emberben az Isteni félelmet, hogy azt itt és a' más világon-is meg-jútalmaztatja. i. *Timot. IV. 8.* hasonlatosképen Letzkénkben-is. Mert itt

Summáson a' vagyón: Hogy a' Proféta kérdőre vévén a' Kegyefséget avagy Isteni-félelmet, annak hasznos jútalmaiért számlálja mind a' két életre nézve.

Résenként pedig I. vagyon Kérdés, Tudakozás az Isteni-félelemről 's Istent-félő emberről: *Kitsoda a' ki féli az Urat?* II. Erre-*való Felelet*, számláltatván elő abban a' Kegyesiségnek három nevezetes hafznai: *Azt meg-tanítja az útra 's a' t.* Nevezetes 'Sóltár ez, mellyből Matériát választottam, *Poésisi* szép mesterséggel írta ezt a' Sz. Proféta, 's hogy Isten' frigyes népe közt ki-ki megtanulván, jobban meg-tarthassa, Alfabétumokkal vagynak a' versek meg-külömböztetve. Ilyen mesterséggel szereztetett 'Sóltár, még tsak hat találhatik a' 150. 'Sóltárok között, úgymint a' 34. 37. III. 112. 119. és 145. *Második Fridrik* Dániai Király, gyakran szokta vólt e' kezünk alatt lévő 'Sóltárt énekelgetni különös házában, lel-kének nagy örömevel; Halálához közelítvén-is, e' vólt az ő hat-tyui Éneke. Ezen b. e. *Uri Méltóság-is*, kinek meg-hidegült Te-temei felett most prédikállok, követte ebben azt a' kegyes Királyt, mint jól tudják azok, kik ő hozzá közelebből járulók vóltak. És ez a' többek között, egyik okom, miért szakasztottam ki Matériát ebből, a' felette-*való* prédikállásra; melly ha illetlennek tetszenék valamellyik Halgatóm előtt, azért, mert néki *tsak egy tulajdonképen-*való* Magzatja sem maradott maga után*; azt én kérem: ítélet-tételével ne fieslen, hmnem tsak a' Tanítás végén tégye az ítéletet.

Magyaráz a t.

Első Rés. Ebben, a' tudakozás alatt lévő dolog ez; *Kitso-da a' ki féli az Urat?* Nem szándékom K. H. hogy az Isteni-félelemnek mi-vóltát hofszafon beszélljem, mert a' Proféta-is inkább arra nézett, hogy annak Hafznait emlegeffe. Én itt most inkább ezeket jegyzem-meg:

a. Hogy *félni az Urat*, annyit téfzen, mint *kegyesen elni*; meg-forditva-is, *kegyesen elni* annyi, mint *Istent félni*; Istent-félő ember-is tsak az, a' ki kegyes. Így tserélgeti-meg ezeket a' Sz. Irás akkor, midőn a' félelem *Fiui*, nem pedig *Szolgai*. Külömben, az Istentelenebb ember-is fél Istentől nagy rettegéssel, fél az ördög-is Jak. II. 19. de egyik sem féli szíve szert alázatos engedel-mességgel; ez okon, ördögnek 's hitetlen embereknek félelmek, tsak gyötrő félelem, nem pedig Kegyeség.

b. *Télj*a e' jó félelemnek vagy Kegyességnak az Ur, betű szerint JEHOVA. Ez a' Név egyaránt Atyának, Fiunak, Szent Lélek Istennek tulajdona; úgy-is tanítatunk a' Sz. Írásban, hogy az Atyát nem lehet szívfelelőn félnünk 's tisztelnünk, Fiu és Sz. Lélek nélkül; melly szerint, kegyes ember-is csak az, ki az örökké dítendő Sz. Háromságot féli tiszteli, az Isteni Állatnak Egységében. Itt még ezt tartjuk-meg

c. Az Isteni félelem, embernek minden-némű kötelefségeit magában foglalja, mellyeket tartozik kiki félben-fzakasztás nélkül kegyelmes Istenéhez meg-bizonyítani. Értsed a' Szeretetet, engedel-mességet, Istenhez igaz bittel erős bizodalommal-való ragaszkodást, báldad-fokat, Könyörgéseket 's a' t. Ez az oka, hogy midőn B. Salamon egész Prédikatori Könyvében elő-adta volna Istenhez-való kötelefségeinket, tehát egybe-fummálván a' fokot, végre így szól: *Mind ezeknek summája ez: Az Istent féljed - - mert ez az ember' földolga.* Réfz XII. 15. Sz. Dávid-is erről formál Kérdést: *Kitsoda az ember, ki féli a' Jehovát?* Melly szövegszerű formáját vésznek *Nemmellyek: A' dolgot ki-keregszélő Kérdésül, mintha mondotta volna a' Prófeta: Kevés és ritka az.* Nem-is lehet ezt egy-átalán-fogva tagadni, mert Sz. Írással együtt bizonyítja az *experientia*, hogy világ kezdetétől fogva máig, nagyobb száma volt 's vagyon a' hitetleneknek, mint az igaz Istent-félőknek. *Mások: Tsudálkozva-való fel-kiáltásul, mintha mondotta volna: Ob melly jó, melly nagy boldogság félni az Urat.* E' magyarázat-is tiszta igazság, mert embernek boldogsága attól függ, ha ő valóságos Istent-félő lehet; mellyet következés szerint a' Prófeta-is bizonyít a'

Második Réfben, Az Isteni-félelemnek drága Hasznait ebben e'képen számlálván: A' Jehova az Istent-félőt meg-tanítja az útra. Annak Lelke jóban bál. Annak maradéka örökségül bírja a' földet. Itt

Első haszna a' Kegyességnek ez: hogy a' Jehova meg-tanítja az Istent-félőt az útra, mellyet válasszon magának: Ebben illyen különös dolgok vagynak:

1. Az *UT.* melly rövideden meg-mondva, téfzi az *Életnek módját.* Mi is volna egyéb e' mostani életünk? hanem utazás a Menyei Haza-felé; lévén mi most itt csak jövevények, mint a' mi hit-béli

béli Atyáink-is. A' kegyes Istent-félőt hát meg-tanítja Isten, tudni illik, Szent Lelke által oktatja pararantsolatjai szerint élni, 's mint valami, most járnai kezdett tsetsemőt, kézen fogva vezeti, szorgalmatos vígyázással őrizi, hogy meg ne efsék.

2. *Ut választás, mellyet válasszon.* Lehet ez *út választást* Istenre-is vinni, illy formálag: Mint-hogy az ember természet szerint vak az Idveség dolgában, és ha magára hagyatnék, leg-ottan efnék a' kárhozat' vermébe, tehát azt miveli Isten az ötet félőkkel, hogy őket el-térítvén a' veszedelemre vívő tekervényes ösvényről, az idveségnek egyenes útát adja elejekbe. Ezt kéri a' Próféta-is *fiúves könyörgésével* v 4. *A' te útaidat Uram mltasd-meg nekem, taníts-meg ösvényidre, hogy azokon járjak.* Mindazáltal, egyenesebben tzeloz Dávid arra, hogy ez útát, maga a' kegyes ember válassza, ily' értelemmel: A' ki az Urat féli, annak ő ad meg-világosítatott fzemeket, hogy lásson; ad értelmet, hogy jó ítélet-tétellel tudjon válassztani útát, igaz élet' módját, mellyhez szabván magát, Istennek tetsék: Nem áll két utak közt, kételkedvén azon, hogy merre mennyen; hanem tétovázás nélkül válassztja önként ama' keskeny szoros útát, mellyet a' Jésus mutatott Mát: VII. 14. Ez ugyan most tövisses, darabos, de a' vége nyúgodalmas: *Sok nyomorúságok után kellvén bé-mennünk a' Mennyeknek országába.* Tsel; XIV. 22. Tsak ezekből-is érthetjük, hogy meg-betsülhetetlen fok hasznai vagynak a' Kegyeségnek. Ezt emlegeti Istenében-váló ditsekedésével másutt-is a' Próféta: *Az Igazságnak útát választom magamnak Uram! és a' te Törvényed forog előttem.* 'Sólt: CXIX. 130.

Második Haszna itt az Isteni-félelemnek ez: Az Istent-félőnek *Lelke a' jobban bál.* Három a' szó, a' dolog-is benne három.

1. Az Istent-félőnek *Lelke*, de a' *Testéről* mint kell hát ítélnünk? *Fel:* Szokása Isten Befzedének, hogy Lelket nevezzen, 's értse azon az egész Embert; úgy itt-is annyit jelent a' Lélek, mint maga az egész ember Lelkestől Testestől. Külömben midőn Lelket nevez, azzal arra-is vagyon tekintet, hogy a' Kegyes embernek még annál-is hathatósabban ki-fejezze Bóldogságát, Tudni-illik: adott Isten nekünk külső érzékenységeket-is: *látást, hallást, szaglászt, íz-érzést, tapastalást*; mellyek által látván, hallván, szagolván, érezvén és tapasz-

és tapasztalván, szoktuk meg-ítélni a' Jókat; de az ilyen külső érzékenységek gyakorta meg-is tsalnak. Az annak-okáért embernek valóságos bódogságára tzelező igaz Jó, melyet a' Lélek érez-meg hathatóson. Bódog e' fzerint az Istent-félő, mert annak Lelke, avagy ő maga egézfzen vagyon -

2. A' *Jóban*, az az: meg-kivántató minden Jókat véfzen Istentől ez életben-is, ez élet után-is. A' Magyar *Rbitmus*, mellyel énekelni szoktuk e' 'Sólárt, gyönyörűséges magyarázattal fejezte-ki ezt: A' ki az Ur Istent féli, és tiszteli szívében - - Nagy békeségben annak, *Minden jó bővön adatik*.

3. *Hál.* A' hálás, éjjeli *meg-bólds*, a' dolognak tartósfabb és állandóbb vóltát betüzi, p. o. a' ki nappal valakihez bé fordúl, az onnan el-menvén, szoktuk rólla mondani: *E' tsak egy tekintésre jött vala bé.* De ha estvét várván, meg-is hál, állandóbb vendég ő. Ha az Itélő-Birák hamarjában által nem látják az Űgyet, melly az ő Székek eleibe vitetett, tehát több időt vévén-magoknak az elmélkedésre, így szoktak szóllani: *jó lessz evel a' Causával bálmunk.* Az Isten' Befzéde, mind itt Letzkénkben, mind más helyeken, ezt az *állandóságot* tanítja a' *Háldssal*. p. o. Moáb tartományából, Kanaánba vízfzáz-szándékozó kedves Napájától Náomitól, semmi-képen el-fzakadni nem akarván a' Rhut Afzszony, el-tökéli magában álhatatoson, hogy hóltig véle lakjék; már ezt az ő álhatatóságot, ezen szókkal íratta-meg a' Sz. Lélek Rhut: I. 16. 17. *Ugy tselekedjék Isten velem, hogy ha az egy balál el nem szakast tölled, én ott maradok-meg, a' hol te lakol.* Betü fzerint: *nappal-is veled lések, éjjel-is ott bálok-meg, a' hol te meg-bálsz.* Lásd 'Sólt. XCI 1. A' *Jóban* hál azért az Istent-félőnek *Lelke*, az az: igazán bódog ő mind itt, mind ez élet után, mert őtet a' valóságos jó mindenütt meg-környékezi, véle jár, kél, hál, nyugfzik; véle vagyon az Isteni kegyelem Kerefzt-vifeléfeiben, békeséges és háboruságos állapotjában, egéfségében betegségében, életében halálában; által-kiséri halálakor a' mennyei Hazába, holott-is örökké meg-nyugfzik, itt-való fáradságos útazásai után.

Harmadik Haszna. *Hogy az ő Magzatja, Maradéka örökségül bírja a' földet.* Letzkénknek ezen Czikkelye felett nehézségek szoktak

tamad-

támadni. p. o. (hogy némellyeket közüllök említsek) (1) Miként igaz az, hogy az Istent-félőnek Maradéka örökségül bírja a' földet, holott fok Kegyeseknek Maradékjok fints? (2) E' mellett bizonyos, hogy fok kegyes Szüléknek, Istentelenek a' Magzatjaik; mint Isáknak Éfau, Dávidnak a' gyilkos, parázna és pártos Abfólon. Megforditva-is igaz (3) Hogy Istentől el-vetemedett némelly Szüléknek, vagynak kegyes Magzatjaik: mint a' gonofz Saulnak a' kegyes Jónathán. (4) Némelly Kegyes Atyáknak Kegyes Magzatjaik hamar meghalnak, nehánykor fzmoru halállal-is; Isteni-félelem nélkül-való Magzatjaik pedig bírván a' földet, koros vénséget-is gyakorta érnek. Még azt-is méltó itt elméré venni (5) Hogy ha az édes Szülék Kegyesek voltak, vallyon ezeknek Kegyeségek érdemletteé a' Magzatoknak Kegyesé-való lételeket, és hogy örökséget-is bírjanak? Mind ezek olyan dolgok K. H. mellyek meg-érdemelnének egy különös Tanítással-való el-igazítást; de nékem most egyebekre-is kellvén fietnem, igen rövideden felelhetem ímé tsak ezeket:

a. Sz. Dávid, ki Isten Lelke által e' 'Sóltárt fzerzette, O Testamentom alatt élt, és a' Földel mint Példával, (*typussal*) mellyet az Istent-félőnek Maradéka bír, igaz, hogy betű fzerint néz Kanahán földére; de úgy, hogy lelki képen irányozza a' Példázoltatott valóságot, (*antitypust*) tudni-illik a' mennyei Kanahánt. Mellyhez - képest - -

b. Ha az Istent-félőnek Magzatja nem bírhatta-is mindenkor a' földet, (melly külömben-is vezendő 's a' Lelket nem bódoghatható örökség) ugyantsak övé lett a' mennyei jobb örökség. Igen fzépen vagyon ez-is a' Magyar 'Sóltáros Könyvben: A' ki az Ur Istent féli, *annak*, - - - és ő Maradékinak, *gazdag örökség hagyatik*.

c. Valamint pedig az Isteni-félelmet nem az Atyánk nemzi belénk, és Anyánk nem fzüli velünk, (mert mindnyájan úgy fzarmanunk termézfet fzerint mint a' vad-fzamárnak vemhe Jób: XI. 12.) hanem tsak Isteni különös ajándék a' Szülékben és Magzatokban a' Kegyeség; tehát a' gazdag örökséget-is tsak ingyen-való kegyelméből adja Isten, a' kinek adja. Róm: VI. 23. Azt erőfíti azért itt a' Próféta: Hogy tetfzett Istennek egybe-kötni Kegyeséggel a' drága jútalmat, illy formálag pedig, hogy a' Kegyeség gyakorlása,

a' munkás Isteni Kegyelem által, járjon elől; az örökség pedig, mint kegyelem szerint-való jutalom, köveffe azt. Még azt-is tanítja evel a' Próféta -

d. Hogy az Istent-félőnek, ámbár ne légyen-is most rendes eledelénél, öltözeténél egyebe, az-is pedig néha szűkös; még-is ez nagyobb gazdagság nékie Isteni-félelem mellett, mint a' nélkül a' Hitetlennek a' Dáriusi fok kints. Bizonyára csak az Istent-félő bírja igaz jussal e' földi Jókat-is; az Istentelenek pedig azoknak *usurpatori*, bitanglói. A' hitetlenek soha-sem élhetnek bódogúl, az Istent-félők soha nem lehetnek bódogtalanok.

e. Ha a' Kegyesnek tulajdon Magzatja nem volt-is mindenkor Kegyes, vagy hofszu életü, de csak igaz ez, hogy ő maga az Istent-félő tanít és serkent másokat jó példájával a' Kegyeségre; ilyenkor azok léfznek ennek Magzati, Maradékai. Külömben - -

f. Nem tzelja a' Prófétának itt, hogy minden Istent-félő Szüléknek, hasonló Kegyeségü Magzatit állassá; hanem *vagy* azt akarja: Hogy az Istent-félőnek Magzati között, valamelyik Istent-félő léfzen; kire a' többektől el-fogott jók (ha azok Istent-félők nem vólnának) által -tétetnek, *vagy* azt: hogy a' Kegyeseknek, többnyire Maradékaik-is meg-áldattatnak Istentől.

T U D O M Á N Y.

Valaki a' Jevődt igazán féli 's Istve szerint tiszteli, bódog az, 's ugyan-tsak-is a' bódog mind ez Életben, mind Halálában, mind pedig ez élet után. Akár így mondjam: A' valóságos Kegyeségnek nagy haszna van itt, a' halálban, és azontul az Örökkévalóságban. Nem hazug az Isten hogy meg-tsalhasson. Titus: I. 2. Az ő ígéretei álhatatok; már pedig ígérete van néki a' Kegyeség' meg-jutalmaztatása felől ebben, és a' más életben 1. Tim: IV. 8. 'Sid: XI. 6. A' mi Letzkénkben-is így erősitetik ez: A' ki féli az Urat, azt ő megtanítja az idvefség útára, annak Lelke örökké a' jóban meg-marad 's a' t. Három ága vagyon Tudományunknak; egyik, mostani Életre, másik a' Halálra; harmadik, azon túl lévő állapotra nézve mútogatja az Isteni-félelemnek drága Hasznait. Tapasztalt valóság külömben,

hogy

hogy a' Kegyetség nélkül élők az e' féle Tanításokat únják, azoktól tsömörölnek, a' tréfás mulatságokat kedvesebben vennék; De az-is igaz, hogy mindenkor vóltak, vagynak ma, 's léfznek ez után-is Kegyes Istent-félők, kiknek szívek szzerint-valók a' Kegyeiségről fzólló tanítások. Nem fajnállom azért óh Kegyes Halgatóim! mulatozni tovább-is e' Materia körül, 's ahoz-képeft, mint a' Letzkénken épült Tudományunk-is kívánja, bővebbetskén igyekezem előtőkbe befzéli az Isteni-félelemnek meg-betsülhetetlen sok Hafznait: *Lelkeink' örömökre, Kegyeiségben-való gyarapodásunkra, a' jó Meg-haláshoz-való készitetésünkre-is; mert bizonyos, hogy ma boldog mindnyájunkhoz-is bé-köjőn a' Haldl, 's boldog léssen, valakit Isteni-félelemben talál.* Meg-betülhetetlen Hafznait állatom az Isteni-félelemnek, még pedig

A. *E mostani Életre nézve.* Mert ha igaz, hogy az Istent-félőknek *Lelkek a' jóban hál,* az az: abban állandólag meg-marad, mint ezt elébb meg-mutogatám; tehát ez-is hasonló igaz, hogy néki most-is mídön itt sátoroz, mindenként jól vagy on állapotja. Ezzel pedig koránt sem azt állatom, hogy valamit természetünk kívánhat, minémü a' *hozzu élet, jó egészség, gazdagság, méltóság vagy uraság,* el-válatatlanul mind öfzve vólnának köttetve a' Kegyeiséggel; mert az Évangyéliom e' féléket nem ígér, az *experientia* sem hágy helybe. Hanem tsak az a' fzóm Materiánkhöz-képeft: hogy azokat a' jókat, mellyek ember' valóságos boldogságára meg-kívántatnak fzükségesképen, meg-adja Isten még itt az ötet félőknek. Már pedig épen nem fzükség ember' idvefségére, hogy ő soha beteg ne légyen, hanem tartós egészségü; nem fzükség, hogy igen gazdag, vagy nagy Ur légyen, sőt hogy éljen-is itt; ezek tsak tóldalék jók, mellyek, igaz hogy a' Kegyeiséggel meg-álhatnak, de ha nem vólnának-is, azzal el-nem romlanék a' Kegyeiségnek természeté úgy; hogy tsak a' lenne Istent-félő, ki e' féle világi jókkal bír; Istentelen lenne, a' ki nem bír, óh távul légyen! Mind-azáltal tsak nem olly ügyefogyott az Isteni-félelem, hogy az ebben foglalatostkodókat minden világi Jóktól-is meg-fosztaná; mert valami fzükséges az ő fzámokra, tsak meg-adja Isten azt itt-is nékiek. Hadd mutogassam azért világofabban-is ennek valóságát, 's bátor Ti-magatok K. H. légyetek

ebben nékem meg-bíráloim. Végyük hát most kérdőre ezt: *Mi kívántatik embernek e' mostani Életben?* Kétség-kívül mindnyájon ezt feleljük: Kívántatnak - -

1. *Élet' folyása, Erő, Egészség.* Ez a' voxolás meg áll, de melje adom már ezt is: hogy az Isteni-félelem ezen jókat nagyon szokta okozni. A' természetnek Istentől ki-fzabott rendes folyása fzerint ez életet nyújtja, az erőt egészséget gyűjti táplálja a' módos *étel, ital, álom*, lévén e' végre szükséges ez három. Meg-vallom e' mellett, hogy fok okok miatt gyakor változásokat szenved a' mí gyarló Testünk; mert bé-véfi ez a' Halált áerrel, étellel, itallal; melyeket bé-fzívunk, meg-észünk, iszunk: és valami az életet táplálja, ugyan az lehet a' halálnak-is egyfzer'smind oka. De tartsatok csak jól fázmat rá okos Kerefzyénim! ha nem úgy vagyóné: hogy Nyavalyáinknak nagyobb része, nem azokkal a' dolgokkal való vissza-éléstől származiké, melyeket Isten Törvénye meg-tiltott? tagadhatatlan igaz ez. No! miként ígérhetne hát természet folyása fzerént magának hosszú életet, tartós egészséget *Az*, ki naponként, mint a' meg-ölésre hízlaltatni szokott állat, rend-kívül való étellel itallal terheli magát? *Az*, ki buja életet üzven, éjjel nappal futkos véle fertelmeskedő tárfa után, mint a' pufztához szokott vad-fzamar, 's égődik magában, ha tárfa nem talál? Jér. II. 24. *Az*, kit a' nagyra vágyódó kevélység, de emellett az alá-való állapot, másoktól meg-útáltatás csak nem meg fokaszt? *Az*, kit az irigység sárgitt, a' főfvénység epefzt, a' bofszualálnak kívánsága, de e' mellet a' telhetetlenség mardos? *Az*, ki nem ád álmat addig fzeleinek, míg gonofzt nem tselekszük? Péld: IV. 16. *Az*, ki nappalból éjtzakát, éjtzakából nappalt tsinálván, idejének nagy részét, elméjére nézve fáradtsággal bofszúsággal, erfényére nézve pedig káros és költséges mulatságokkal tölti-el. De ímé az Isteni-félelem mind ezeknek a' rendeletlenségeknek gátat vét; mert mint fzóll a' Böts: *Az Urnak félelme meg-bofszabitya a' napokat, az Istenteleneknek estendejek pedig meg-rövidült.* Péld: X. 27. Ugy gondolom, hogy az iffjui izmos erős természet miatt, nem minden embernél fontol ez igaz mútogatás; de érjen csak koros vénséget az olyan-is, meg-fogja tapasztalni akkor, lábainak tántorgásival, agyának meg-lágyulásával, fejének 's kezének refzketegségivel; hogy ötet méltán fizette: a' bűn effélével. Mi kívántatik még?

2. *Tisztesség, jó Hlr-Név, Betsület.* Jobb-is embernek itt nem élni, mint illendő tisztességének, betsületének nem lenni. De az Isteni-félelem, melly hathatósan okozza e' jókat-is az embereknek! példák bizonyítták, 's Elöl járó-beszédem-is ódaloslag ide evez vala. Kivántatnak, továbbra - -

3. Életet tápláló *Aldások*, mert ezeknélkül itt nem múlathatunk. Az efféle Aldások-körüll másként, meg-kell azt vallanunk: hogy az Isteni gond-viselés tsudálatoson forog, nyilván lévén, hogy fok Istentelenek hirtelen meg-gazdagultak, némely Istent-félők ellenben tsak nem mindenjeikből ki fordulnak. Mind-az-által soha nem igaz, ha mondaná valaki: *Ez az ember igen gazdag, ő tehát Istent-félő; Ez igen szegény, tehát nagy hitetlen:* mert tsak ki jó Isten a' homályból, mellyel magát egy ideig bé-fedezte vólt, és mindenkor meg-adja az ötet félőknek azt 's annyit, menyit ő Felsége Maga Ditsóségére, ama'nak idvességére elégségesnek ítél. E' tekintetben tehát, az a' nagy haszna vagyon az Isteni félelemnek, hogy az Istent-félő ha gazdag világ fzerént-is, ő a' maga fokjával él háládatoson, oda kólti, hova a' Krisztus Évangélioma parantsolja. Ha kevesse vagyon, azzal is ő inkább meg-elégzik, mint a' hitetlen a' maga fokjával, 's mindennap Istent ditsó-itván így szól: *Te vagy óh Isten! ki meg-szegényítettség, 's ismét meg-gazdagítasz.* Solt. LXXV.

4. *Indulatok, Kivánságok*, mer illyeknélkül-is az ember, nem lehet ember. Tudni-való-is, hogy vagynak kivánságaink, még pedig igen fzelesek, de tehetségeink azokhoz igen tsekélyek keskenyek. A' kivánság minthogy telhetetlen, a' tehetség pedig mivel tehetetlen 's nem töltheti kedvét a' kivánságnak, éppen nem lehet, hogy a' fzegény léleknek igen nagy háborut ne okozzanak, ha tsak az Isteni-félelem kormányosnak elő-nem áll. Tekintsd-meg bár a' *bojssus embert!* ő a' maga indulatait zabola nélkül botsátván, egy kalányi vízben el-óltaná haragofsát, mellyet nem tselekedhetvén, annál inkább evődik. Nézd-meg a' *Fősvényt!* mint éfzi a' kezét lábát, ha vagy kárt vallott, vagy nyeresége nem vólt a' fzerént, mind telhetetlen kivánsággal előre el-intézte vólt. Láflad a' *Kevélyt!* ki örömeft gögösön tartaná magát, és hogy mások nem betsüllik sőt utállyák, azért fzinthe meg-hasad. Az is meg-esik, hogy azon egy emberben két ellenkező indulatok 's

ugyan *tyrannusok* uralkodjanak, mindeniknek pedig a' t'zélja ellen-kező, p. o. Vagyon Fősvény-kevény, vagy nagyra vágyó (óh fze-gény Lélek! miként tudsz te fugorogni az ilyen emberben?) En-nek fősvény indulatja azt mondja: *Tedd-el, sugorítsd-meg!* Kevélysé-ge azt kiáltja: *Add-ki, ne kíméld!* amaz: *szükön* költs! ez: *vestegefs!* amaz: *rejtsd-el, ne lássák tudják mások, hogy kintsed van!* ez: *menyj-ki a' piatzra, a' világra, mutasd-meg miadeneknek magadot, hogy te-is em-ber vagy dm!* És így a' fősvénység ostromolja a' kevélységet, a' ke-vélység a' fősvénységet; de csak a' fzegény Lélek szenved minde-nik miatt. Ollyan állapotban vagyon az ilyen ember, mint a' Re-bekának Méhe, mellyben kettős-gyermekek találtatván, midőn az-ok egy-más ellen rufakodnának, fel kiált a' nyavalyás várandós A-nya, mondván: *Ha így vagyon dolgom, óh miért fogadtam méhembem!* 1. Mós. XXV. 22- De az Isteni-félelem az ilyen terhes dolgok-nak-is eleit véfzi, és vezeti az embert ama' leg jobb gazdagságra, úgy-mint: *a' maga sorsával-való meg-elégedésre* 1. Timot. VI. 6. - 8. Talál elég tsendefséget 's édefséget minden-némű állapotjában, 's meg-núgodván Istennek Szent akaratján, ezt mondja az Apostollal Filip: IV. 11, 12. *Meg-tamítottam azokkal jól meg-elégednem, mellyekben vagyok: mert tudok bővölködni, tudok szűkölködni; enni, éhezni.*

5. *Békeség, Lelki-esméretnek tsendefsége.* Oh meg-betsülhetet-len drága kints ez! valakiben e' nints meg, annál vagy alufzik a' Lelki-esméret, vagy nyughatatlankodik 's nyughatatlankodtat; és így, az Isteni-félelem nélkül lévő még most szinte pokolban vagyon. A' hitetlenben hogy meg-légyen ez a' tsendefség, az lehetetlen, mert felőlle mondatik: *Mint a' báborus tenger, olyanok a' bitetlenek; bi-zony nintsen békefségek, azt mondja az én Istenem a' bitetleneknek.* Esa: LVII. 20, 21. Nyilván ezeknek mostani bődogságok-is tsupa ból-dogtalanság, még kedvek fzerint folyó dolgaik között-is. Ugyan hogy-is lehetne békesége az ollyannak, ki egy szem-pillantásig sem szállhat magában? sőt abban munkás, hogy fze-meit bé-húnyván, ne lássa lelkének állapotját: *El-múlt tselekedeteire nem fordithatja elméjét Lelke-esméretének vádolása-nélkül: A' jelen-valókat nem nézheti meg-pirulás-nélkül: Fővendő állapotjáról nem gondolkozhatik kétségben-való esés-nélkül.* Ez a' fzót ki-mondó igaz Tanu, ez a' házi-Prokátor a' Lelki-esméret, kit *Silentiariussá* soha ember nem te-het

het, nem dughatja-bé száját, még most mardosván az Isteni-félelem nélkül-való embert, nékie, míg abban az állapotban marad, nem lehet békesége se Istennel, se magával. De az Istent-féltő kegyes, mentett az e' féle mardosó 's meg nem haló férgektől; szüntelen égő égető 's meg nem aluvó tüztől; és mivel-hogy a' Krisztus véreben meg-tisztítatott jó 's tsendes Lei-ki-esmérettel bír, ahhoz-képest így szól, *Az én lelkem ssep tsendesen, nrugfik tsak az Ur Istenben.* Solt: LXII. 2.

B. *A' Haldiban.* Ugy vagy on ez, mert ha az Istent-féltőnek lelke a' *jóban bál*, az az: abban állandóképen meg-marad, tehát a' Halálban-is követi és meg-marad velle az a' jó. Ugy tet-fzik leg alább nékem, hogy valamellyeket Tudományunk' első Á-gának meg-bizonyítására öfzve-hordék, azok ellen senki nem ver-fenghet; valamellyeket pedig ezen-tul a' második Ágának világosi-tására mondandó vagyok, t. i. *Hogy a' Halálban-is nagy basna va-gyon az Isteni-félelemnek*, azok még tsalhatatlanabbak. Figyelmezzünk bátor avagy-tsak e' kevesekre:

1. Bizonyos, hogy vóltak eleitől-fogva olly emberek, kik e-rőszakot-is kívánván magok lelkeken tenni, azt akarták, hogy hi-tethesék-el magokkal: *Ez élet után semmi egyéb élet vagy állapot nem léssen.* De a' kik ez ostoba erőszakoskodásra mentenek-is, úgy tar-tsuk ő felőlök, hogy a' Lei-ki-esméretnek szurkáló tzövekje fel-üt-ve maradott-meg benne a' felől: hogy mivel a' természet-is diktál-ja a' Léleknek halhatatlanságát, tehát a' *Haldion túl-is léssen valami állapot.* Mondom meg-lévén a' Lei-ki-esméret az illyen bóldogtalan goromba emberekbenn-is, nem tagadhatják; de sőt nyilván látják 's tudják-is im' ezeket: a. Hogy sok ezer bűnököt tselekedtek, mellyekért, kéntelen-is értik, hogy büntetések alá rekesztettek. b. Hogy az ollyan büntetésektől nem egyéb módon, hanem az igaz meg-térésnek útján szabadulhatnak-meg. c. Hogy ők eddiglen meg nem tértek; sőt most-is hasonló idegenek Istenhez, kedvetlenek az Isteni-félelemhez, mint vóltak ez előtt, 's ha tovább élhetnének, tovább-is örömeft vétkeznének. Már akárki-is ítélje-meg: minémü szorongattatásban, kétségben-való esésben kell annak lenni, mellyel az illyetén emberek e' világból ki-kelnek? Hallottuk, de talám lát-hatrak-is példáját, hitetlenül élő némelly embereknél, kik még mi-kor talpon

kor talpon állva, egészségbē valának, gyötrődtek, epedtek; vagy ha mi vígalságokba elegyedtek-is nehánykor, az-is inkább magokon tett erőszak által ment véghez; állapotjok hasonló vólt az Istentől el-fajúlt Saul Király állapotjához. 1. Sám: XVIII. 16. az ilyenek írtóznak, ha csak emlegettetik-is előttök a' Halál; hát vallyon mint lefzsz akkor, mikor annak horgára akadnak?

2. Az Igaz Istent-félőnek ellenben mindenként más formálag van állapotja az ő *Halálakor*, annak tudni-illik, ki valóságos meg-térésének bizonyos jeleit adhatta; annak 's ugyan az olyan Kegyesnek mondom, ki a' Szent Lélek által még most előre bizonytságot vett szívébe a' felől, hogy ő Isten' fia, leánya, örökösfe, Krisztusnak örökös tárfa. Róm: VIII. 16, 17. Mikor már az erről-való bizonytság erős fundamentomon áll befe, akkor ő nem bánkodik e' világtól 's ennek akár-minémü jóvairól-való el-válásán: nem csak azért, hogy azokat soha felettébb nem szerezte, hanem kívált azért, mert nyilván tudja, hogy ő most mindjára végzetlenül több 's nagyobb jóknak bírására mégyen által; mellyeknek 'sengéit még ez életben meg-érezvén az ő szíve, tsudálkozva kiáltott-fel foklör, így szóllván: *Melly igen bőséges a' te jóvóltod ób Isten, mellyet el-rejtettél a' Tégedet félőknek számokra!* 'Sólt: XXXI. 20. Ekkor, eleibe állván az ilyen Istent-félőnek a' *Halál*, (melly halál a' hitetlenre nézve félelemnek 's rettegefnek Királya Jób: XVIII. 14. az Istent-félőre nézve pedig öröm-mondó Posta, meg-nyílt kapu 's által-út a' meny-orfzagra) attól meg-nem retten, hanem Meg-váltó édes Jé-susához ragafzkodó erős hittel mondja, (ha a' halálos nyavalya miatt szájjal nem mondhatná-is, mondja szívében) ama' szzerint 1 Kór. XV. *Az én Elég-tévő Jé-susom lett néked ób baldl! Haláloed; tégedet redm nézve meg-ölt, nekem pedig maga Vérelvel örök-életet szerzett 's adott.* Az *Ítélettől-is*, mellyre most mindjárt elő-áll, nem retteg; jól tudván, hogy az Ítéelő-Bíró-is nem más, hanem az ő Gőele a' Jé-sus; ez okon az Ítélet-is nem vádolásnak 's kárhoztatásnak, hanem Kegyelemnek és Meg-igazítatásnak ítélete lészzen nékie. Tudja, hogy nála van a' *Szent Lélek-is*, mint örökségének Záloga, mint maga Vő-legénnyének az édes Jé-susnak petsétes gyűrüje: Ki-is (óh kitsoda tudja! bődög a' ki tudja) minémü lelki el-ragadtatásokat, gyönyörű szem-pillantásokat, ditsőséges égi meg-nyílásokat, kívánatos, de most

most töllünk meg nem beszéllhető mennyei bódogságokat éreztet, kostoltat, láttat az Istent-félőkkel, ebben a' világtól való bútsu-vételben! Ezeket én most K. H. nem tsak a' *Consolator* Papoknak (Be-tegek körül forgolodó, azokat vigasztaló 's bódog ki-múlásra készítő,) Könyveikből beszélgetem; nem-is tsak amaz első Mártir a' Szent Ist-ván Példájával támasztom; ki-is halála óráján meg-nyilatkozott egeket láta Tsel. VII. 56. hanem én magamnak-is szolgáltattott a' jó Isten ilyen Példa-látásához szerentsét: Idvezült Gróff *Bethleni Bethlen Kata* Néhai Méltóságos Gróff Széki Teleki József Ur Istent-félő haj-doni Élete Párja vala ez; múlt ő ki e' világból Hévízen 29 Julii 1759. de halála előtt kevéssel azokat a' gyönyörű fzeppillantásokat, ditsősé-ges Égi meg-nyílásokat 's a' t. mi formán látta? azokról Istenében va-ló ditsekedéssel miként beszélt? Azokért mint adott ditsőséget ő Felségének? 's a' t. mások-is tudhatták, kik velem edgyütt akkor E-zen Urban bódogul és ditsőségesen el-alutt Uri Afzfzonyosság mellett vóltanak; de most ez ő állapottyáról én itt többet nem beszélhetek.

Illyen-is bizonyára az igaz Istent-félőknek az ő Halálok; melly szerént nem tsudálhattuk, ha még a' hitetlen Próféta Bálám-is kívánt az Istent-félőknek halálokkal meg-halni, ámbár ne kívánt légyen-is a-zoknak életekkel élni, így szóllván: *Hallyon-meg az én lelkem az igazak-nak baldlokkal, és az én utolsó napom légyen mint azé* 4. Móses: XXIII. 10. Már ezekből ki kerekedik világoson, hogy az Istent-félő nem vesztí-el kegyességének gazdag jutalmát Halálában-is, mert ő a' *jóban bál*, meg-nem hal, hanem tsak *meg-bál*, avagy el-aluszik; és mikor fel-serken, ditsőfégre serken-fel, meg-látván igazságban az Urnak Or-tzáját. 'Solt. XVII. 15. Ez-is immár Tudományunknak Harmadik Ága.

C. Az Istent-félő ember, *Kegyességének bőv Jutalmát vésti, Ha-lálan tul-is*. Ha az Istent-félő se ez életben, se halálakor kissebb hafz-nát nem tapasztalná-is Kegyeségben való maga gyakorlásának, még-is véghetetlenül hafznosabb Isteni félelemben élni, mint annélkül; mert ez életen és halálon tul meg-adja Isten a' Kegyeség jutalmát, úgy-mint a' Jésus Kristus-által meg-szereztetett örök Bódogságot. Így ígérte-meg ezt, de meg-is tselefszi, mert változhatatlan a' mi Istenünk. Azt pe-dig senki töllem most nem kívánhattya, hogy e' bódogság-béli Jútal-mat ki-beszéllyem maga valóságában, mert magok a' Szent Próféták-is meg-esmérték ebben tehetetlenségeket; és, *vagy* tsak tsudálkozva

szollottak arról mint Dávid-is: *Ob Isten! mitsoda jó az, mellyet tartassz a' Tégedet félőknek számokra?* 'Solt. XXXI. 20. Vagy pedig, mint a' harmadik égbe ragadtatott Pál-is, tsak tagadó szókkal írták-le azt, mondván: *Az a' bódogság pedig olyan, minéműt sem nem látott, fül nem hallott.* 's a' t. 1. Kórint. II- 9. A' Szent Írás tündöklő lámpását magam előtt vívén, mind-az-által ha tsak rebegek-is valamit erről, azt t. i.

1. Hogy az Istent-félő Ember, maga Halálán túl, bódog Tökéletességét és tökéletes Bódogságot ér *mindgyárt*. Isten Befzéde erősíti ezt: *Bódogok ettől fogva, kik az Urban halnak-meg, mert meg-láttydék az ő Országját.* Jel. XIV. 13. 'Solt. XVII. 15. Meg-látván pedig, bírják-is a' Fő-jót magát az Istent; lévén tsak az Isten Embereknek Fő-java. 1. Mós. XV. 1. *Ne fély! Én vagyok a' te igen bőv jútalmad.* Nem-is találhatni Isteneen-kivül sohult femmiben és fenkiben bódogságot; Nála-nélkül a' Meny-országban való lakás fem volna bódogság; mert a' mi bódogságunk és Meny-országunk ísmét tsak az Isten és véle-való szoros egygyesítesünk. No már jól vegyétek-fel oh Kereftyének! Ezen a' világon bódogoknak mondjuk magunkat, ha árnyék életünket tápláló jókkal bővölködhünk; az Isten nélkül élők ám hízem tsak az efféle külsőkben-is helyheztetik magok bódogságokat, mellyek mind-az-átal veszendő jók 's léleknek gyötrelmei. Mind ezeket annak-okáért ekképen értvén, hallván, most méltán fel-kiált-hatunk: *Ob Isten! ha a' Tégedet félőkkel még ez életben így bánád és bánol, vallyon miképen fogsz bánni ez élet után, mikor azok minden bünt le-vetkezvén, tisztán, ártatlanságnak és tökéletes tisztaságnak ruháiban fel-öltöztetve érkeznek Hozzád! Ha itt még az bitetleneknek-is oštogattál némű-néműjókat, vallyon a' Tégedet félőknek, ide bátrébb hogy ne adnál sokkal többeket 's jobbakat? ha itt a' te haragod tárgyainak is sáfárkodtál, vallyon mint tselekezzel Fiaiddal Leányiddal, kiknek örök életet ajándékoztál? Ha itt annyi jókat el-költhetsz a' meg-szententzidztatott Rabokra, vallyon mit tartassz oh irgalmas Isten! lelki szabadsággal bíró örökösödnek, oda-fel az égben számokra.*

2. Öregbítik e' Bódogságot im ezek: *a.* Hogy a' most kegyesen élők, tökéletesen szeretik oda-fel az égben az Istent; Isten-is Atyai búzgó indulattal szereti őket; hízem pedig most-is abban talál a' Lélek nyúgodalmat, ha szeretheti a' szeretetre méltót, 's attól ő-is vízfázá szerettetik. *b.* Hogy azon bódogság léfzen a' harmadik

Égben, a' ditsérendő Sz. Háromság Egyetlen-egy Istennek fényes Palotájában, Szent Angyaloknak 's Bóldog Lelkeknek feregében. c. Hogy azon Bóldogságnak soha-is se meg-változása, se a' véle-való bírásnak valami meg-únása, sem véle kívánság-nélkül-való meg-elégedés, sem pedig annak vége soha-is nem léfzen; hanem örökkön örökké-is tsak olly édes, kívánatos, kedves és gyönyörűséges léfzen ez a' Jó, mint vala annak kezdetekor.

Ti Istent-félő Kegyes Keresztyén Halgatóim! Ha Isten' Beszédén épült ezen Tanításnak eddig el-mondott Részeit jól fontolván, fel-is vehettétek, által-lathatjátok könnyen: Hogy már nem igen szükséges Benneteket kérnünk, intenünk az Isteni-félelemben való magatok gyakorlására; mert ez a' Tanítás nagyobb részében tsupán *Praxis*, az az, Alkalmaztatás vala a' Kegyeség gyakorlására. Nem-is terjedek én ki itt egyebekre, hanem még tsak ezekről léfzen valami szó:

1. Hogy ha találatnék e' Tanítást halgatók közt valaki ollyan, ki a' le-irt módok szerint Istent-félő Kegyes nem volna; tehát nagyon annak oka, hogy meg-dobbanván nagyon meg-keferejdkék szívében: Mert ha tsak azokat *oktatja Isten 's vezérli az Idősegektől*; ha tsak azoknak *Lelkek bál a' jóban 's minden valóságos Jók bővön tsak azoknak adattatnak*; sőt *Istent-félő Maradékaik-is az ollyanoknak dldattatnak-meg*, kik félük az Urat: Tehát bizony arra-is van oka, hogy e' fzem-pillantattól fogva, az Isteni-félelemmel ellenkező minden bűnöknek végső bútsut adván, légyen ő-is valósággal Istent-félő Kegyes; hogy nékie-is életében, halálában 's azon-tul-is úgy leheffen dolga, mint van azoknak, kik az Urat félük szívek szerint.

2. Ti pedig valóságos Istent-félők! igazán örvendhettek Lelketekben: mert néktek most-is bátorságos helyt van állapototok, a' Haláltól sem rebeghettek; de sőt mint öröm-hozó Postát, azt várhatjátok; tudván bizonyoson, hogy akkor mentek által a' minden-némű meg-bóldogító Jóknak tellyes tökéletességére. Azonban -

3. Magatok Köteleltségeiteknek esmérjétek: Hogy tovább-is állhatatoson maradjatok-meg az Isteni-félelemben, ezt bizonyal tudván, hogy akár-menyi okofsággal, bőltseességgel, gazdagsággal, no bátor! az egész világ kintseivel bírna-is valaki Isteni-félelem nélkül, semmit hafznál az néki. Maradjatok-meg azért, kérlek, e' jó *Statio-*

ban, az Isteni-félelemnek gyakorlásában mondom, még annál-is inkább, minél kevesebben foglalják a' mái emberek magokat ez idveséges Jóban, tudván azt-is: Hogy akár-menyi és mitsodás *Moralis Virtus*okkal, természeti *Qualitas*okkal, mi-némüek: *Hűség, Fődség, Igazság, Tsalárdság nélkül-való tiszta-ítvűség, (Sinceritas) Emberség, Nemes-erköltsűség, (Generofitas)* és több e' félekkel bírna-is valaki, a' mi-némüekkel ám hiszem a' tiszteséges Pogány Bóltsek-is bírtak; mind-azáltal a' valóságos örökké meg-maradandó Jóknak tsak még eddig 's ezen az úton, senki részefse nem lehetett 's nem-is lehet. Mit hafználz aval-óh te nyomorúlt Ember! ha szelidséggel, minden emberséggel, sinceritással 's a' t. meg-adod-is Felebarátaidnak a' mi az övék? de belső szívességgel, igaz hitnek munkáságával, hitből folyó lelki-engedelmeességgel, Isten' Irgalmafságához, Krisztus' Erdeméhez-való áthatatos ragaszkodással 's a' t. meg nem adnád Istennek, a' mi Istene; Holott pedig, hogy meg-adjad, és mindnyájan nagy kézséggel meg-adjuk ezeket ő Felségének, az Isteni-félelem diktálja mindenünknek: Ez életben-is minden szükséges Jókat, ez élet-utánn-is így reménylhetjük, külföldben nem-is, az örök Bóldogságot.

Különös Alkalmaztatás helyett-való Beszélgetés.

Es ennyi 's ez, *Kereftýén Halotti Gyűlekezet!* a' mit e' ditsőséges Matériához-képeft Magyarázattal, Kegyefségben magunk gyakorlására-való szent tzelozással, szándékoztam elő-adni e' szomoru alkalmazottsággal. De már ezen-tul merre evezzen beszélgetésem? mi formálag tégyem az *Alkalmaztatást* E' Néha b. e. M. Gróff *Bethleni Bethlen Imre* Urra, a' Méltóságos Bethleni Bethlen Nagy Uri Familiában, mídön élne, leg idősb Férjfi Atyafira, Belső Titok Tanáts-Urra, Erdélyi Reformáta minden Ekklesiák' és Oskolák' egyik Fő Kurátorára, az én jó Patronus Uramra, ő Nagyságára? ítélem, e' Gyűlekezetben mindenitek azt várja. De e' tekintetben már nekem igen keveset szabad szólanom, mivel-hogy gyakor ízben, jó darab idővel meg-halálozása előtt, ki-jelentette vólt Ez Uri Méltóság maga tetszését, nekem pedig személyem szerezte-is meg-parantsolta: Hogy tudni-illik, az ő *Koporsója felett ollyas meg-fokott alkalmaztatás vagy tellyességgel ne, vagy igen síkőn ballattásék a' Prédikátor Sájából; Bűtsűztatás pedig, egy-átalán-fogva tsak egy szóval se.* Ha ez a' Tílalom előttem nem vólna, örömeft és nagy bátron

bátron tehetném most ő-reája az Alkalmaztatást; kétségem abban nem lévén: Hogy Hazánk' és Ekklesiánk minden ollyas Tagjai, kik e' b. e. Méltóságot közelebbről esínérték, ők magok látják Materiánk'nak 's azon épült Tanítáfunknak Reája-való dífzes illetetethetését.

Mert a' mi illeti az Isteni-félelmet, Kegyességet: jól tudta ő az Istennek tellyes Beszédéből, mellyet sok ízben olvasott-által figyelmetesen, miben álljon ez? és hogy ebben az Isten Híveit ékesítő 's bódogító *Virtusban* foglalta légyen magát ő meg-halálozásáig, azt, az élő Bizonyosságok tudják, kiknek szemeik előtt forgottanak 's ma-is forognak az ő Kegyességének soha meg nem rothadható jó ízű Gyümölcsei. Ha pedig, mint a' köz-mondás tartja: *A meg-bólt Oroslánt a' szamáris rúgdosbatja, az eb-is mardosbatja*, így már; nem-is egyéb méltó okon bizony, Ennek az Istent-felő Uri Méltóságnak-is Kegyességében, tisztán 's szentül folytatott életében, pizskálhatnának a' szamár és eb természetü roszfz emberek. Bé-vólt az ő szívében rejtve drága kintsül az Isteni-félelem, a' honnan ki származnak vala naponként annak Gyümölcsei. Sok és nagy Hasznait-is vette ő ennek, a' Kegyességet ingyen Kegyelméből meg-jutalmaztató Jó Istenétől: mert *meg-tanította vólt őtet gyermekségétől-fogva az Idvességnek egyenes útára, mellyet válaštott-is, azon járt-is ő. Az ő Lelke a' jóban bála, meg-marada*; 's leg kissebb kétségem fints abban, hogy most a' tökéletes Jóval elégeltetik, és az örömeknek örömében nyúgofzik oda fel bátorságos helyben.

De talám azt mondanátok K. H. *Nintsen nékie egy tulajdon Magzatja-is maga után*, miként bírhatná hát az ő Maradéki az örökséget? Ez okon, az Isteni-félelemnek már fellyebb látott egyik haszna, őtet nem illetheti? *Fel: Ez illyen nehézségre, még a' Magyarázatban fellyebb, ítéletem szerint, eleget feleltem el-igazítással. Most hát illyeket felelek:*

1. Vóltanak Nékie fáját Magzatjai-is, azok az el-idegenithetetlen, hervadhatatlan és meg-motskolhatatlan Örökségbe 1. Pét: I. 4. még ez Atya-Ur előtt bé-iktattattak jó *Donatio Statutio* mellett; Azoké-is lévén a' Mennyei Örökséget ajjándékozó Istennek Kegyelme, azt meg-szerző Kristusnak Vére, és meg-erősítő Szent Lélek, ki a' mí Örökségünknek Záloga. Éfés: I. 13, 14.

2. Vagynak az ő földi örökségéből osztozó, még Isten-jóvótából életben lévő szerelmes Uri Atyafiak-is; hiszem ezek-is ő Maradé-

kai; kik Istent félvén és tisztelvén szívekből, nem vésztek-el a' drága Jútalmat.

3. Mind az ő Maradéki azok, kik Tölle Isteni-félelmet láttak 's tanultak; tanulhattak-is pedig bővön mind azok, valakik az ő Kegyessége gyakorlásának naponként szemlélői voltak. Tsak közelebből szólván-is, az ő súlyos és igen kínos nyavalyájának viselése, Isteni-félelemre, Isten' kezei alatt-való meg-hunyázkodásra, békeséges tűrésre, Isten' Irgalmasságához, Krisztus Érdeméhez-való ragaszkodásra hathatósan tanító jó Preceptor lehetett; mert pihenést-is alig engedő azon nyavalyáját, Tizen-egy Hetekig, álmélkodásra méltó Keresztyéni Békeséges tűréssel viselte; meg-némult ő az Isten ellen-való zúgolódásra, békételenségre; de meg-nyitotta száját 's szívét minden nappalokon, minden éjtzakákon az ő Felsége Sz. Nevének hálá-adással-való dicséretére. A' kit vagy ilyen, vagy egyéb nyavalya és a' Halálos állapot nem talál Isteni-félelemben, ki-fizokta ám jelenteni békételenségeivel, Lelke-eszméretének tsigázásával 's egyéb rendetlen maga viseléseivel, hogy nem félté ő igazán az Urat elébbeni állapotjában-is.

4. Vagynak még nékie más tekintetű Maradékai-is, az Udvar-hellyi Reformára Oskolában, félben szakasztás-nélkül, Hat-Hat Tanuló Nemes és Nemzetséges Árvái; kiket, mint valami Anya, szült, 's maga hólta után-is szül és nevel a' Keresztyéni és Tiszteletes Politia Tudományoknak Forrásai mellett; hogy édes Hazánk 's Felséges Kegyelmes jó Királyunk hasznos szolgálatjára alkalmas Férjfiak öröködjének azokból: hagyván azoknak neveltetésekre illendő *Pénzzsébli Fundust*. Ezek mondom, 's több ezekhez hasonlók, kedves K. H. bizonyára olyanok, mellyek ösztönöznek engemet arra: hogy ez egész Tanítást, maga díszes formájában öntetett Alkalmaztatással, Ezen elöttünk, gyászos koporsóban fekvő Nagy Uri Méltóságra, érdemesen szabogassam; és azt meg-is tselekedném most mindjárt, ha (mint elébb-is ki-jelentém) ettől el nem tiltattam volna. Sőt olyan dolgok mind ezek, mellyeknek tsak tsekélyen lött meg-említésein-is méltán örvendhetnek az ő Méltóságos közelebb-való Bethleni Bethlen kedves Vérei ő Excellentiájok, ő Nagyságok; úgy több szerelmes Uri Attyafiai, Rókonsági, Jó-akarói, Baráti, nem különben az Áron Háza, a' Próféta Fiak' Hűséges Tselédjei. Kerek summa fzerint: Most Ezen szép Halotti *Frequentia* örvendhet, Hálákot adván Istennek: hogy

Ez Istent-felő Uri Méltóság' utolsó Tisztfeisége' meg-adására, Mái napon ez helyben meg-feregeltetett. Mellyért ő Felsége-is Tiszteljen-meg Titeket mindnyájan, a' leg nagyobb tisztfeiséggel.

Bé-rekeftés. Nem lévén azért már egyéb hátra, hanem hogy bé-zárjam az egész Tanítást, azt mindjárt meg-is tselekszem az Amennel, tsak hadd tégyek még addig, ide illő egy két szókat a' Ti engedelme-tekből K. H! Meg-engedi azt most nékem Mindenitek. Hogy:

1. Jobban tudta Bölts Salamon a' dolgokat fontolni, mint mi; Ő pedig hofzfazon befzélvén egész *Prédikatori Könyvében* a' Világi Böltselkedésekről, Építésekéről, Gazdagság gyűjtésekről, fok egyéb e'-féléről; mind ezeket *Hafontalanságnak, Hijában-valóságok hijában-valóságának* mondja; egy Jót talált ő tsak, mellynek örökké lehet hasznát venni, azt pedig ilyen fontos szókkal adta-elő: *Fiam! mind ezekből intesél-meg: A' sok Könyveknek trásának nem volna vége, és a' sok Könyveknek olvasása fáradtságára volna a' testnek; azért mind ezeket hallván, a' dolognak summája ez: Az Istent féljed, mert ez az embernek fő dolga.* Préd: XII. 14, 15. Bölts Salamon a' mi jót tudott és tanított, Istennek köszönheti, mert ő Felségétől vette. Nyilván vagyontehát, Hogy -

2. Jobban tudja Isten embereknél 's azok között Bölts Salomonnál-is a' dolgoknak Betsit, Árrát. Minekokaért itt határozódik-meg K. H. az egész Beszéd: Hogy a' mit Isten dítsér, szerez, sőt Önnön-maga-is követ; azt kelleik nekünk-is Isten' képét viselő embereknek szereztnünk, helyben-hagynunk és követnünk. A' mit pedig Isten gyűlöl, utál és kárhoztat; azt nekünk-is gyűlölünk, utálnunk és kárhoztatnunk kell, mert így viselhetjük Istennek Képét. Már pedig mit utálhatunk e' világon, és mitől írtózhatunk leg inkább, mint attól, a' mi az Istennek ellensége, az ördögnek természeti tulajdonsága, és az el-kárhozott lelkeknek meg-fzűnés-nélkül-való munkájok a' Pokolban? e' pedig a' *Bűn és Hitetlen-Istentelen-ség.* Ellenben mit szerezhetünk 's követhetünk inkább, mint azt, a' mit maga az Isten szerez, dítsér, 's gazdagon meg-is jutalmaztat?

E' pedig a' valóságos *KEGTESSÉG*, avagy: *AZ URnak FÉLELME.* Amen!

